

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
БАЊА ЛУКА
- Научно-наставном вијећу -

ПРИМЉЕНО: 24. 9. 2013.			
ОРГ. ЈЕД.	БРОЈ	ПРИЛОГ	ВРИЈЕДНОСТ
13/11	2026	13	

ИЗВЈЕШТАЈ

О ОЦЈЕНИ ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ТЕЗЕ

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Одлуком Научно – наставног вијећа Економског факултета Универзитета у Бањој Луци број: 13/3.1591-VIII-2.1/13, а на основу члана 149. Закона о високом образовању ("Службени гласник Републике Српске" број: 73/10, 104/11 и 84/12), члана 54. Статута Универзитета у Бањој Луци и члана 20. Статута Економског факултета, Наставно – научно вијеће Економског факултета Универзитета у Бањој Луци, на VIII сједници одржаној 11.07.2013. године донијело је Одлуку о именовању Комисије за оцјену подобности кандидата и теме докторске дисертације кандидата мр Бранке Топић-Павковић под насловом: „Процес монетарног интегрисања у условима кризе“, у слиједећем саставу:

1. Проф. др Никола Шпирић, редовни професор, ужа научна област Монетарна економија и Фискална економија, Универзитет у Бањој Луци, Економски факултет Бања Лука, предсједник
2. Проф. др Новак Кондић, редовни професор, ужа научна област Рачуноводство и ревизија, Универзитет у Бањој Луци, Економски факултет Бања Лука, члан
3. Проф. др Александар Живковић, редовни професор, ужа научна област Монетарна економија, Универзитет у Београду, Економски факултет Београд, члан.

Комисија је детаљно размотрила биографске податке о кандидату, њене стручне квалификације, досадашњи научно-истраживачки рад, објављене научне и стручне радове, оцијенила је оригиналност и значај теме, проблем, предмет и циљеве истраживања, дефинисање хипотеза, операционализацију варијабли и научни допринос истраживања које кандидат намјерава провести. Након разматрања подобности кандидата мр Бранке Топић-Павковић и теме са насловом „Процес монетарног интегрисања у условима кризе“, комисија у пуној међусобној сагласности подноси Вијећу овај Извјештај.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

1.1. Основни биографски подаци

Мр Бранка Топић-Павковић је рођена 04.04.1981. године у Бањој Луци гдје је завршила основну школу и гимназију. Године 2000. уписује Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, на којем је и дипломирала 2004. године.

На Економском факултету Универзитета у Бањој Луци, школске 2005/2006 године уписује постдипломски студиј, који завршава са просјеком оцјена 9,33. Магистарску тезу са темом "Ефекти глобалне финансијске кризе на банкарски сектор Босне и Херцеговине" одбранила је 18.01.2012. године на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци.

Прво радно искуство стиче у НЛБ Развојној банци а.д. Бања Лука, у којој је била запослена у периоду од 2004-2012. године. У сарадничко звање асистента на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци, изабрана је марта 2012. године, из уже научне области Монетарна економија и Фискална економија, предмет Монетарне и јавне финансије.

1.2. Научно – истраживачки и стручни рад

У периоду од 2011. године до данас кандидат мр Бранка Топић-Павковић објавила је сљедеће научне и стручне радове:

1. Топић-Павковић, Б. (2013). *Монетарно интегрисање Европе - критеријуми конвергенције и економска криза*. Зборник радова Економског факултета, Универзитет у Источном Сарајеву, UDC 338.124.4:336.02.01(4) DOI: 10.7251/ZREFIS1307249T, бр. 7, стр. 249-259
2. Топић-Павковић, Б. (2013). *Анализа степена испуњености Мастрихтских критеријума конвергенције у Босни и Херцеговини*, Acta Economica, ISSN:1512-858X, год. 11, бр. 18, стр. 337-362
3. Топић-Павковић, Б., Милуновић, Д. (2012). *Application of principal component analysis in monitoring indebtedness and evaluation of changes in public debt in BiH*. REDETE (Researching Economic Development and Entrepreneurship in Transitional Economies) 2012, Banja Luka, Faculty of Economics, University of Banja Luka
4. Топић-Павковић, Б. (2012). *Post-Crisis Aspects of Liquidity and Financial Stability as a Primary Goal of Monetary Policy*, 2nd International Conference on Business and Economics Research - ICBER 2012, Phnom Penh
5. Топић-Павковић, Б., Сердар, Т. (2011). *Финансијска криза и нови изазови у банкарству*. Међународни научни скуп "Економска теорија и пракса у савременим условима", Економски факултет Брчко, Универзитет у Источном Сарајеву

6. Топић-Павковић, Б. (2011). *Ефекти примјене чип картица као напредне технологије плаћања у савременом банкарству*, Операциони менаџмент у функцији одрживог економског раста и развоја Србије 2011-2020, VIII скуп привредника и научника, Факултет организационих наука, Центар за Операциони менаџмент Београд и Привредна комора Србије.

7. Сердар, Т., Топић-Павковић, Б. (2011). *The Importance of Corruption Suppression for Approaching Bosnia and Herzegovina to European Union*, REDETE (Researching Economic Development and Entrepreneurship in Transitional Economies) 2011, Banja Luka, Faculty of Economics, University of Banja Luka

8. Топић-Павковић, Б., Сердар, Т. (2011). *Financial Crisis and the Banking Sector in Bosnia and Herzegovina: Impact of the Crisis and New Challenges*, EBES (Eurasia Business and Economics Society) 2011 Conference - Загреб, Економски факултет Загреб, Свеучилиште у Загребу

Како се може закључити, највећи број радова кандидата, директно или индиректно су повезани са проблематиком монетарне економије и финансијске кризе а тиме и са темом докторске дисертације. На основу тога се може дати позитивна оцјена стручног и научног рада кандидата и њеној посвећености изучавања проблема и питања у области монетарних финансија те успјешности у процесима и вођењу монетарних политика у кризним периодима.

2. ЗНАЧАЈ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

2.1. Значај истраживања

Растућа економска међузависност суверених држава често води координацији макроекономских политика а у области монетарне политике усмјерава према неком облику међународне монетарне сарадње. Унутар уније, највиши степен интеграције чини управо монетарно интегрисање, када се државе одричу суверенитета вођења монетарне политике и одлучују да се заједнички удружују и формирају неки облик монетарне уније, из разних политичких и економских разлога.

Посебна пажња даје се чињеници да монетарно интегрисање има значајне економске предности прихватања заједничке валуте а Европске државе имале су за циљ, дијелом и из политичких разлога, оснивање дубље економске интеграције у жељи да ефективније одбране економске интересе Европе и створе јаку економску силу која ће бити равноправан конкурент на међународној економској сцени. Показало се ипак, да различитост држава које приступају монетарној унији по економском, институционалном и политичком поријеклу, може да утиче на ефикасност интеграције.

Криза која је настала у америчкој економији довела је до дестабилизације на међународном финансијском тржишту, а тржишни шок се пренио у сектор реалне економије успоравајући глобални економски раст. Планови опоравка од свјетске кризе подразумевали су краткорочне и дугорочне мјере монетарне и фискалне политике.

Ограничење Европске монетарне уније у благовременом одговору на кризу огледа се у децентрализованом фискалној политици иако је монетарна политика јединствена. Један од највећих трошкова монетарног интегрисања је губитак контроле над монетарном политиком који се манифестује ширим цикличним флукуацијама и много је већи када су тржишни шокови асиметрични у земљама уније.

Будући да се земље чланице ЕМУ битно разликују по степену привредне развијености, упоредо са развојем кризе долази до јачих структурних неравнотежа унутар ЕМУ. Негативни ефекти кризе и тржишна нестабилност довели су до финансијских потешкоћа и споријег економског раста земаља чланица, чиме су увећане ионако постојеће економске разлике, те дестабилизирани темељи монетарног интегрисања.

Фискални капацитет је од кључног значаја за реаговање у периодима кризе, а у земљама еврозоне некоординисан на наднационом нивоу и са неиспуњеним фискалним критеријумима конвергенције продубљује дужничку кризу у Европи. У вези с тим, у периодима кризе и тржишних нестабилности, кандидат истиче проблем неоствареног нивоа конвергенције и неравномјерног раста економских перформанси земаља чланица, као генератора нестабилности монетарне уније.

Присуство бројних фактора и критеријума који се користе у анализи процеса монетарне интеграције и формулисању квантитативних и квалитативних детерминанти конвергенције наглашава комплексност функционисања Европске монетарне уније. У условима кризе проблематика одрживости и ефикасног функционисања постаје кључно питање будућег процеса монетарних интеграција.

Један од циљева ове дисертације је да се објасне развојни сценарији и детерминанте које представљају теоретску основу о могућим правцима будућег процеса монетарног интегрисања односно изгледа монетарне уније Европе у условима током и након кризе. Облик монетарних интеграција у будућности: дезинтеграција или дубља интеграција, и могуће рефлексије на земље чланице и потенцијалне земље кандидате за улазак у ЕМУ, у досадашњој литератури је недовољно истражено питање. Узимајући у обзир стратешки циљ БиХ о придруживању ЕУ, и специфичностима управљања монетарном политиком путем аранжмана *currency board*-а, циљ дисертације је и приједлог смјерница на путу Босне и Херцеговине ка европским интеграцијама.

2.2. Преглед истраживања

Концептуални дио овог рада бавиће се теоријско – методолошким поставкама истраживања. У овом дијелу рада кандидат ће дефинисати проблем истраживања, предмет и циљ истраживања, као и хипотетички оквир (истраживачке хипотезе, методе и технике истраживања). У раду су постављена слиједећа истраживачка питања:

❖ Колико је дивергенција економских варијабли земаља чланица имала негативан повратни ефекат на функционисање монетарне уније?

❖ Који облик монетарне уније би обезбиједио одрживи раст и функционисање без великих неравнотежа?

❖ Које су предности и изазови чланства нових земаља приступница у монетарну унију, у измјењеним условима?

Своје истраживање кандидат је ограничила на подручје монетарне економије, јер монетарна политика у координацији са фискалном политиком, претпоставка су успјешном функционисању једне привреде. Из тих разлога, свака држава настоји да задржи суверенитет у вођењу монетарне политике и право емитовања и управљања токовима новчане масе. Одговарајућа *cost-benefit* анализа режима девизног курса, представља једно од најзначајнијих питања на које државе, у циљу избора оптималног рјешења валутних и монетарних интеграција, морају да одговоре.

У *теоријском приказу рада* кандидат ће представити теоријске аспекте монетарних интеграција. У овом дијелу рада поћи ће се од концепта теорије оптималног валутног подручја, као аналитичког оквира унутар кога ће се истраживати, а завршиће се са теоријском обрадом елемената модела који ће се креирати. У другом дијелу теоријског приказа анализираће се детерминанте и елементи развојних сценарија као претпоставке и основе за монетарне интеграције у будућности.

У процесу *операционализације* креираће се модел чија се оригиналност темељи на одабраној комбинацији концепата (варијабли), односима међу њима те специфичном комбинацијом мјерних индикатора. Модел представља узрочно - посљедичну повезаност подваријабли и припадајућих индикатора, гдје ће се детаљно теоријски разрадити фазе и елементи модела и истовремено сваки елемент приказати у изабраном сценарију. Предложени модел ће се кроз добијене резултате критички анализирати кроз давање смјерница, приједлога и мјера за унапријеђење и квалитетније основе будућих монетарних интеграција у виду одрживости, стабилности и дубље интеграције европских земаља.

На основу резултата истраживања тестираће се постављене хипотезе.

У дијелу рада који се односи на *дискусију* поредиће се резултати потврђених хипотеза са резултатима сличних истраживања других аутора са циљем да се утврди оригиналност научног истраживања и укаже на научне и прагматичне доприносе дисертације, те укаже на правце даљњих истраживања.

2.3. Радна хипотеза са циљем истраживања

Након дефинисања проблема и предмета истраживања постављени су научни и прагматични *циљеви истраживања*.

Научни циљеви су:

1. **Научни опис.** Образложиће се и описати важне чињенице о развоју и значају монетарних интеграција и настанку Европске монетарне уније. Кроз критичку анализу кандидат ће сагледати теорије на којима монетарна интеграција почива, и утврђује њихове предности и недостатке. Описаће у теорији дефинисане критеријуме као могуће покретаче развоја или генератора нестабилности Европске монетарне уније.

2. **Класификација.** Да би јасније сагледали развој монетарне уније и утицај кризе на њено функционисање, из скупа теоријских и емпиријских рјешења издвојиће се најбитнији модели и аналитички оквири у процјени степена конвергенције земаља чланица и фактора који могу бити генератори дужничке кризе. Класификоваће се најважнији економски показатељи земаља чланица, према степену међусобног приближавања у економском развоју и конвергенцији држава ЕМУ прије и током кризе.
3. **Објашњење.** Објасниће се како сваки појединачни елемент модела утиче на одрживост и успјешност функционисања монетарне уније у условима кризе. Утврдиће се узрочно – посљедична веза и интензитет везе између узрока и ефеката дужничке кризе са будућим обликом монетарне уније на европском тлу. Објасниће се како у кризним условима дивергенција земаља чланица доприноси слабљењу функционисања и значаја монетарне интеграције. Утврђује узрочно-посљедичну везу недовољно оствареног степена конвергенције чланица са настанком дужничке кризе. На основу сагледавања нивоа степена конвергенције које земље чланице требају достићи, и потребе за синхронизованим фискалним циљевима, образложићемо могуће правце будућих процеса монетарног интегрисања.
4. **Предвиђања.** На основу претходних спознаја о карактеристикама и начину функционисања монетарних унија, те детерминирајућих економских показатеља земаља чланица и анализе тренутне ситуације, представићемо могуће облике монетарних интеграција у будућности кроз сценарије еволуције ЕМУ. Такође, покушаћемо дати смјернице за избор најрационалнијег начина интеграције монетарног система БиХ у монетарни систем ЕУ анализом искуства земаља које су примјењивале *currency board* аранжман, те предностима и недостацима прихватања јединствене монетарне политике. Посљедично, објаснићемо утицај на земље чланице ЕМУ и потенцијалне државе кандидате, са посебним нагласком на перспективе чланства Босне и Херцеговине.

Друштвени циљеви истраживања

С обзиром на предмет и проблем истраживања реално је очекивати извјестан допринос рада за креаторе економске политике, обзиром да су утврђивање и координација монетарне и фискалне политике предмет посматрања и анализе, те допринос и за академску заједницу. На основу слиједећих друштвених циљева кандидат ће указати на потенцијалне директне или индиректне користи од овог истраживања за :

Креаторе економске политике

- Указати на потребу достизање одређеног степена конкурентности и фискалне одрживости Босне и Херцеговине, прије приступања зони јединствене валуте
- Упознавање са релевантним елементима који утичу на интеграцију монетарног система Босне и Херцеговине у Европску монетарну унију.
- Објашњење предности и недостатака увођења евра као јединствене валуте, за потенцијалне земље кандидате у измјењеним условима на глобалном тржишту.

Академска заједница

- Упознавање шире академске заједнице о еволуцији Европског монетарног система и дубље економске интеграције Европе у циљу стварања јаке економске силе која ће бити равноправан конкурент на међународној економској сцени.
- Давање доприноса академској заједници у објашњењу значаја и улоге монетарних унија, економске оправданости за увођење заједничког новца, макро и микро ефеката које монетарно интегрисање има за земље чланице.
- Стварање полазне основе за даља истраживања у области монетарне економије и теоријске економије.

На основу предмета, проблема и циљева истраживања ове дисертације постављена је главна и помоћне хипотезе.

Главна хипотеза

Дужничка криза настала као посљедица фискалне недисциплине земаља чланица монетарне уније, у условима екстерних шокова додатно се продубљује и негативно утиче на будуће процесе монетарног интегрисања.

Помоћне хипотезе

Хипотеза 1: Солвентност земље смањује ризик неплаћања дуга, што позитивно утиче на смањивање дивергенције између каматних стопа земаља чланица уније.

Хипотеза 2: Фискална одрживост позитивно утиче на функционисање монетарне уније кроз приближавање дефицита референтној вриједности фискалног критеријума конвергенције.

Хипотеза 3: Степен отворености економије позитивно утиче на смањивање трошкова задуживања земаља чланица уније.

Хипотеза 4: Перцепција о кредитном рејтингу на финансијском тржишту директно утиче на висину каматне стопе на државне обвезнице, тј. на трошак задуживања државе.

Хипотеза 5: Неједнакости у реалним економским перформансама земаља чланица и неиспуњени фискални критеријуми конвергенције продубљују неравнотежу и утичу на стабилност монетарне уније.

2.4. Материјал и метод рада

У научном истраживању и презентовању резултата истраживања користиће се већи број научних метода у одговарајућим комбинацијама. Техника истраживања и прикупљања података засниваће се на научном посматрању које ће бити систематски и планирано вођено. У његовом планирању утврђен је предмет посматрања, али и вријеме и простор у којем ће се истраживање спровести. Овим приступом се омогућава добијање комплексне слике појаве и процеса који се посматра, њихове еволуцијске трансформације, позитивних и негативних утицаја, које на посматрану појаву или процес имају поједини услови. У теоријском дијелу користиће се слиједеће методе:

- Методе анализе и синтезе релевантних домаћих и страних књига, научних радова и текстова из области монетарне економије, монетарних интеграција и јавних финансија.
- Прикупљање литературе и података укључиће анализу научних и стручних истраживања, тематских чланака и годишњих публикација превасходно стране литературе о развоју Европске монетарне уније, трошкова и користи које доноси земљама чланицама и утицају актуелне кризе на процес монетарног интегрисања Европе. Кориштени су познати интернет претраживачи као што су: (www.nber.org, www.bis.org, www.google.com, www.ecb.europa.eu), као и базе података: Eurostat, Ebsco-a, Science Citation Index и сл.
- Метод индукције користиће се за формирање мишљења и општих тврдњи полазећи од појединачних земаља чланица и посебних чињеница везаних за монетарно интегрисање прије и током кризе. Метод дедукције користимо да, на основу општег знања о процесу интеграције у Европску монетарну унију, извучемо закључке за будуће земље приступнице, у измењеним околностима.
- Компаративна метода ће се користити да се упореде одређене економске сличности и разлике међу државама чланицама уније, њиховог степена конвергенције и начина управљање монетарном политиком у контексту интеграције у Европску монетарну унију.
- Каузална метода код утврђивања узрочно – посљедичних веза између узрока и ефеката дужничке кризе са будућим обликом монетарне уније на европском тлу
- За емипиријски дио истраживања биће кориштене методе дескриптивне статистике. За испитивање модела користиће се подаци из прикупљених статистичких извјештаја (посебно кориштен европски статистички завод - Еуростат).
- Cost-benefit анализом презентоваће се предности и недостаци вођења јединствене монетарне политике са аспекта држава чланица

2.5. Научни допринос истраживања

Постављени циљеви истраживања имплицирају очекивани допринос истраживања. Очекивани научни допринос истраживања може бити сагледан у оригиналности предложеног модела унутар којег ће на теоретским основама бити

представљени и анализирани могући сценарији еволуције Европске монетарне уније у периоду након кризе. Представљени сценарији заснивају се на научним спознајама о узрочно-последичној вези кретања макроекономских, монетарних, фискалних детерминанти, перципираним генераторима кризе а њихов утицај рефлектује се на процес монетарног интегрисања у будућности.

Значај и улога монетарних унија, економска оправданост за увођење заједничког новца, макро и микро ефекти које монетарно интегрисање има за земље чланице, од суштинског је значаја за објашњење развоја Европе као економске силе на међународном тржишту и оправдања монетарног интегрисања и поред одређених недостатака у контексту формирању ЕМУ.

Уз помоћ постављених научних циљева, предложених метода и техника истраживања, очекујемо да ћемо доћи до следећих истраживачких резултата:

- Проведено научно истраживање омогућиће боље разумијевање важности реалне конвергенције међу земљама које чине монетарну унију, њихове фискалне дисциплине и значај управљања јавним дугом.
- Предложиће се такав модел у којем земља кандидат, прије приступања монетарној унији треба да оствари раст конкурентности, квалитетно управљање јавним дугом и усклађеност економских варијабли са постојећим чланицама монетарне уније.
- Индиректно, преко представљених концепата указаћемо на значај достизања одређеног степена конкурентности и фискалне одрживости Босне и Херцеговине, прије приступања зони јединствене валуте, да бисмо на основу компаративне анализе објаснили предности и недостатке увођења евра као јединствене валуте
- У практичном смислу, темељем спознаја којима ће резултирати научно истраживање биће дефинисане смјернице за креаторе економске политике и импликације за монетарни систем БиХ на основу анализе достигнутих критеријума конвергенције.
- Допринос се огледа и у објашњењу улоге и значаја монетарних интеграција који треба да пружи ширу слику о релевантним питањима, могућим компромисима и опцијама за приступање будућих земаља чланица у монетарну унију и њено функционисање. Наиме, као основни генератор дужничке кризе сматра се управо неиспуњеност критеријума конвергенције, посебно фискалних критеријума, који се односе на буџетски дефицит и јавни дуг. Европска монетарна унија представља скуп хетерогених држава које се не разликују само по својој величини и карактеристикама, већ и по различитим одступањима од референтних вриједности постављених Мастрихтским критеријумима. Уколико су та одступања већа и уколико су критеријуми конвергенције различито примјењивани, реалност монетарне уније у будућности постаје неизвјесна.

3. ОЦЈЕНА И ПРИЈЕДЛОГ

Комисија је, на основу прегледане документације и расположиве грађе, јединствена у оцјени да кандидат испуњава потребне услове за израду докторске дисертације и да је предложена тема погодна и пожељна да се истражује као докторска дисертација.

Позитивну оцјену о подобности кандидата Комисија доноси имајући у виду:

- да је кандидат Бранка Топић-Павковић стекла звање магистра економских наука;
- да је магистарским радом и другим објављеним радовима, који су добили позитивне оцјене од стране квалификованих рецензента, показала своју способност за бављењем научно – истраживачким радом;
- да је радом као сарадник на факултету стекла педагошко и истраживачко искуство;
- да располаже личним и професионалним квалитетима за даљње усавршавање у научном раду.

Позитивну оцјену о погодности предложене теме докторске дисертације "Процес монетарног интегрисања у условима кризе", Комисија заснива, између осталог, и на овим чињеницама:

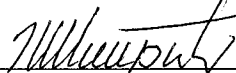
- предложена тема до сада није била предлагана нити обрађивана као докторска дисертација на Економском, а колико је Комисији познато, ни на другим факултетима Бањалучког и других универзитета у БиХ;
- тема је недовољно истражена и то како са теоријског, тако и са практичног аспекта;
- тема је изузетно актуелна имајући у виду да су посљедице финансијске кризе и даље присутне а већина земаља је још увијек у рецесији.
- приједлог теме по свом укупном концепту – од дефинисања проблема, предмета и циља, метода научно-истраживачког рада, структуре дисертације, хипотеза и библиографије, па до очекиваних закључака – наговјештава да ће кандидат дати свој оригинални научни допринос економској теорији и пракси.

Имајући у виду наведено, и оцјене о подобности кандидата и теме докторске дисертације мр Бранке Топић-Павковић, **Комисија предлаже Научно – наставном вијећу Економског факултета Универзитета у Бањој Луци: да прихвати овај извјештај и одобри мр Бранки Топић-Павковић израду докторске дисертације под насловом "Процес монетарног интегрисања у условима кризе".**

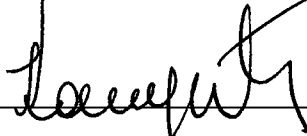
У Бањој Луци, 29.08.2013. године

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Никола Шпирић, редовни професор, ужа научна област Монетарна економија и Фискална економија, Универзитет у Бањој Луци, Економски факултет Бања Лука, предсједник

2. Проф. др Новак Кондић, редовни професор, ужа научна област Рачуноводство и ревизија, Универзитет у Бањој Луци, Економски факултет Бања Лука, члан

3. Проф. др Александар Живковић, редовни професор, ужа научна област Монетарна економија, Универзитет у Београду, Економски факултет Београд, члан.

